

VLAAMSE REGULATOR VOOR DE MEDIA

Onafhankelijk toezichthouder voor
de Vlaamse audiovisuele media

ALGEMENE KAMER

ZAAK VAN G.B. t. NV DPG MEDIA

(dossier nr. 2023/570)

BESLISSING nr. 2023/006

27 februari 2023

In de zaak van G.B. tegen nv DPG Media,

De Vlaamse Regulator voor de Media (algemene kamer), samengesteld uit:

Dhr C. ADAMS, *voorzitter*,
Dhr P. SOURBRON, *ondervoorzitter*,
Dhr R. LANNOO,
Mevr P. VALCKE,
Mevr K. VAN DER PERRE, *leden*,

en Dhr D. PEEREMAN, *griffier*,

Na beraadslaging op 27 februari 2023,
Neemt op dezelfde datum de volgende beslissing:

FEITEN EN PROCEDURE

1. Per e-mail van 18 januari 2023 heeft G.B. bij de Vlaamse Regulator voor de Media (hierna: VRM) door middel van het digitaal klachtenformulier een klacht ingediend tegen nv DPG Media, met maatschappelijke zetel Mediaplein 1 te 2018 Antwerpen.

De klacht heeft betrekking op de nieuwsuitzending, uitgezonden op 18 januari 2023 (19u) op VTM, een omroepprogramma van nv DPG Media. Volgens de klager is er in het item over zonnepanelen, in deze nieuwsuitzending, sprake van verboden sluikreclame, productplaatsing en aanprijzen van producten.

2. Bij aangetekende brief van 23 januari 2023 wordt een afschrift van de klacht aan nv DPG Media bezorgd. De omroeporganisatie wordt met dezelfde brief uitgenodigd om schriftelijke opmerkingen in te dienen.
3. Nv DPG Media bezorgt per aangetekend schrijven en per e-mail van 27 januari 2023 schriftelijke opmerkingen aan de VRM. Deze worden ook aan de klagende partij bezorgd.
4. Beide partijen stemmen ermee in, op vraag van de VRM, om de procedure volledig schriftelijk te voeren. Ter vervanging van een mondelinge toelichting op een hoorzitting bij de VRM, krijgen zij de mogelijkheid om een bijkomende nota in te dienen.
5. Aldus bezorgt de klager per e-mail op 30 januari 2023 aan de VRM bijkomende opmerkingen, die ook aan nv DPG Media worden bezorgd.

6. Nv DPG Media bezorgt per aangetekend schrijven en per e-mail van 14 februari 2023 aan de VRM nog een reactie op de bijkomende schriftelijke opmerkingen van de klager.
7. De algemene kamer van de VRM behandelt de zaak ter zitting van 27 februari 2023 op basis van de schriftelijke stukken.

TOEPASSELIJKE REGELS

8. Artikel 2, 5° en 30°, van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie (hierna: het Mediadecreet) luiden als volgt:

“In dit decreet wordt verstaan onder: [...]

5° commerciële communicatie: beelden, al dan niet met geluid, of geluiden die dienen om rechtstreeks of onrechtstreeks de goederen, de diensten of het imago van een natuurlijke of rechtspersoon die een economische activiteit verricht, te promoten. Dergelijke beelden of geluiden vergezellen of maken deel uit van een programma of van door gebruikers gegenereerde inhoud, tegen betaling of een soortgelijke vergoeding of ten behoeve van zelfpromotie. Vormen van commerciële communicatie zijn onder meer reclame, sponsoring, telewinkelen en productplaatsing;

30° productplaatsing: elke vorm van audiovisuele commerciële communicatie die bestaat in het opnemen van, of het verwijzen naar, een product, dienst of handelsmerk in het kader van een programma of door gebruikers gegenereerde inhoud, tegen betaling of een soortgelijke vergoeding;

9. Artikel 99, eerste lid, van het Mediadecreet gaat als volgt:

“Productplaatsing is verboden in:

1° journaals en politieke informatieprogramma's;

2° consumentenprogramma's;

3° religieuze programma's;

4° kinderprogramma's.”

10. Artikel 218 van het Mediadecreet bepaalt:

“§ 1. De Vlaamse Regulator voor de Media heeft als missie de handhaving van de mediaregelgeving binnen de Vlaamse Gemeenschap, het beslechten van geschillen over de mediaregelgeving en het uitreiken van de media-erkenningen en -vergunningen, overeenkomstig de regelgeving.

§ 2. De algemene kamer heeft de volgende taken:

1° met behoud van de toepassing van paragraaf 3 en van artikelen 13 en 30, het toezicht op de naleving van en de beteugeling van de inbreuken op de bepalingen van dit decreet en zijn uitvoeringsbesluiten, met inbegrip van het toezicht op de naleving door de openbare omroeporganisatie en de beteugeling van de inbreuken door de openbare omroeporganisatie;

[...]

A. Argumenten van de klager

11. De klager is van oordeel dat tijdens de nieuwsuitzending op VTM op 18 januari 2023 (19u) *“nogal onomwonden rechtstreeks [werd] aangespoord om te investeren in zonnepanelen”*.

Hij geeft een opsomming van wat er onder meer aan bod kwam in het betreffende nieuwsitem: het gemiddelde investeringsbedrag, het aantal mensen dat in 2022 overging tot het investeren in zonnepanelen, de voordelen waarom je zou moeten investeren in zonnepanelen, hoge energiekosten door de energiecrisis, zeer goede investering gezien een installatie wel meer dan 25 jaar meegaat, de premies die je kan aanvragen, ... Tevens verwijst hij naar het nieuwsanker dat aangaf zelf ook nog te wachten op de installatie van zijn zonnepanelen.

Volgens de klager voelde het nieuwsitem overduidelijk aan als reclame om aan te sturen om te investeren in zonnepanelen. Hij is dan ook van oordeel dat nv DPG Media het decretale verbod op productplaatsing in journaals heeft geschonden.

B. Argumenten van nv DPG Media

12. Nv DPG Media betwist niet dat productplaatsing in journaals of nieuwsuitzendingen verboden is, maar ontkent dat er sprake is van productplaatsing in het voorliggende nieuwsitem over zonnepanelen, zoals de klager aanvoert.

Nv DPG Media wijst erop dat het item over de zonnepanelen één van drieëntwintig nieuwsitems was in de betreffende nieuwsuitzending. Daarin wordt het nieuws van de dag gebracht dat dagelijks door de hoofdredactie wordt geselecteerd op basis van weloverwogen redactionele keuzes, die moeten leiden tot een breed, gevarieerd en evenwichtig nieuwsaanbod.

Meer bepaald kaderde het item rond zonnepanelen in het bredere actuele energiedebat en het gegeven dat een groeiend aantal Vlamingen

zonnepanelen plaatste de laatste jaren of er ernstig over nadenkt. De concrete aanleiding voor het item was een krantenartikel getiteld *“Dubbel zoveel zonnepanelen gelegd in 2022”*. De VTM Nieuws-redactie meende dat dit belangwekkend genoeg was om dieper op in te gaan. Zij contacteerde een zevental personen (kabinet van bevoegde minister, installateurs, producenten, particulieren) en op basis hiervan maakte de VTM Nieuws-journalist de reportage die tijdens het avondnieuws werd uitgezonden, aldus nv DPG Media.

In het item wordt volgens nv DPG Media onder meer gezegd dat: meer dan 100.000 gezinnen of bedrijven zonnepanelen legden in 2022, bijna dubbel zoveel als in 2021. De stijging heeft te maken met de hoge energieprijzen, maar ook de premies. Zonnepanelen wekken veel energie. De stijging zit terug in de lift, na het recordjaar 2020. Er zijn grote verschillen tussen de Vlaamse provincies onderling. Investeringskost is terugverdiend na vier jaar, gelet op het terugverdieneffect op de factuur. Wel is er een wachttijd van ongeveer zes maanden. Overzicht van premies nu en in de toekomst.

Nv DPG Media benadrukt dat gedurende het item geen producent of installateur wordt genoemd, noch uitdrukkelijk, noch stilzwijgend. Er is volgens nv DPG Media dan ook geen derde op wiens vraag of suggestie dit item in het VTM Nieuws werd opgenomen.

13. Nv DPG Media meent dan ook dat de klacht uitgaat van een verkeerde perceptie van de wijze waarop haar nieuwsmakers een selectie maken uit de nieuwsstroom die zich dagelijks aandient. Zij is dan ook van oordeel dat de klacht ongegrond is.

C. Bijkomende opmerkingen van de klager

14. De klager voert in zijn bijkomende opmerkingen, naar aanleiding van het verweer van nv DPG Media, aan dat verschillende cijfers uit de reportage fout zijn of minstens nuancering verdienen en vaak te rooskleurig zijn voorgesteld. Hij meent dat dit met name het geval is bij de zogenaamde verdubbeling van investeringen in zonnepanelen in 2022 en de terugverdientijd van vier jaar.

Hij is dan ook van oordeel dat er in voorliggend geval niet of onvoldoende is voldaan aan een evenwicht in de nieuwtopics die de nieuwsredactie aanbrengt, waarnaar nv DPG Media verwijst. Ook de nodige nuanceringen bij een aantal stellingen ontbraken en er zijn, bewust of onbewust, een aantal commerciële oneliners in dit nieuwstopic geslopen, aldus de klager.

D. Bijkomende opmerkingen van nv DPG Media

15. Nv DPG Media wijst erop dat de klager in zijn repliek uitvoerig uitweidt over de journalistieke keuzes van de VTM Nieuws-redactie bij het maken van het nieuwsitem over de zonnepanelen. Volgens nv DPG Media kunnen dergelijke klachten enkel worden ingediend door klagers die een persoonlijk belang aantonen. Aangezien de klager dit in voorliggend geval niet doet, is de klacht volgens nv DPG Media onontvankelijk.
16. Nv DPG Media herhaalt dat er ook geen sprake is van commerciële communicatie, omdat er geen enkele vergoeding, onder welke vorm of door wie ook, werd betaald in ruil voor de uitzending van dit nieuwsitem. Evenmin gaat het om een vorm van zelfpromotie. Zij voert aan dat de klager geen enkele toelichting geeft bij zijn bewering dat het bewuste item commerciële communicatie zou uitmaken. De loutere bewering van de klager dat *“onomwonden rechtstreeks aangespoord wordt om te investeren in zonnepanelen”*; volstaat volgens nv DPG Media duidelijk niet om het item te kwalificeren als commerciële communicatie.

E. Beoordeling

Bevoegdheid VRM

17. De bevoegdheid van de VRM en van de algemene kamer in het bijzonder, is vastgelegd in artikel 218, §§ 1 en 2, van het Mediadecreet. Daarin is uitdrukkelijk bepaald dat die bevoegdheid bestaat uit de handhaving van de mediaregelgeving en het toezicht op de naleving van en de beteugeling van de inbreuken op de bepalingen van het Mediadecreet.

Deze bepalingen verlenen de VRM en de algemene kamer dus niet de bevoegdheid om toezicht te houden op de regels in verband met journalistieke deontologie of om te oordelen over redactionele keuzes die zijn gemaakt bij journalistieke verslaggeving.

18. Uit het voorgaande volgt dat de voorliggende klacht slechts ontvankelijk is in de mate dat daarin een schending van het Mediadecreet wordt aangevoerd.

Het onderdeel van de klacht waarin de klager aanvoert dat het nieuwsitem over de zonnepanelen inhoudelijk niet evenwichtig zou zijn opgebouwd en cijfers ongenueanceerd, zonder bronvermelding en te rooskleurig zouden zijn voorgesteld, kan niet worden beoordeeld door de VRM. Dit onderdeel van de klacht is bijgevolg onontvankelijk.

Ten gronde

19. Productplaatsing is een vorm van audiovisuele commerciële communicatie die bestaat in het opnemen van, of het verwijzen naar, een product, dienst of handelsmerk in het kader van een programma tegen betaling of een soortgelijke vergoeding. Het heeft als opzet om de goederen, de diensten of het imago van een natuurlijke of rechtspersoon die een economische activiteit verricht, te promoten (artikel 2, 5° en 30°, van het Mediadecreet).

Omroeporganisaties zijn in principe vrij om commerciële communicatie, waaronder productplaatsing, uit te zenden, met uitzondering van de decretale beperkingen en verplichtingen. Artikel 99, eerste lid, 1°, van het Mediadecreet voorziet in dergelijke beperking en bepaalt dat productplaatsing verboden is in journaals.

20. Uit de beelden blijkt dat het VTM Nieuws van 18 januari 2023 (19u) inderdaad een item bevat met als onderwerp de populariteit van zonnepanelen in Vlaanderen, zoals de klager aanvoert en door nv DPG Media ook niet wordt betwist.

Het nieuwsitem heeft een duurtijd van ongeveer 2 minuten 45 seconden en wordt als volgt ingeleid: *“Bijna 100.000 gezinnen of bedrijven in Vlaanderen hebben vorig jaar zonnepanelen gelegd”*. Er wordt gewezen op de verdubbeling ten opzichte van 2021 die te maken heeft met de hoge energieprijzen en de hoge premies. Het nieuwsanker vermeldt hoeveel elektriciteit deze nieuwe panelen samen opwekken. Voorts wordt toegelicht dat 2020 nog steeds het recordjaar is, hoeveel zonnepanelen er in totaal op Vlaamse daken liggen, het vermogen dat zij opwekken en het feit dat Vlaanderen één van de koplopers is op het vlak van zonne-energie, maar er ook nog grote verschillen zijn tussen de Vlaamse provincies. Er wordt gesteld dat het nochtans heel interessant is om voor zonne-energie te kiezen, omdat de (nog steeds aanzienlijke) investeringskost op ongeveer vier zou zijn terugverdiend en de panelen ongeveer vijftwintig jaar meegaan. Ook wordt gewezen op de huidige wachttijd van zes maanden voor installatie en de nog bestaande, maar afnemende, premies. Ten slotte verwijst het item nog naar een website (vlaanderen.be/zonnekaart) waarop de kijker kan controleren waar op het dak je ze het best legt. Het nieuwsanker sluit het onderwerp af met aangeven dat hij zelf ook nog steeds wacht op de installatie van zijn zonnepanelen.

Het item wordt gepresenteerd vanuit de nieuwsstudio en toont naast grafieken en cijfers ook beelden van verschillende daken met daarop zonnepanelen.

21. Uit deze beschrijving blijkt dat het betreffende nieuwsitem enkel op algemene wijze zonnepanelen toont en vermeldt, zonder dat daarbij specifiek naar een bepaald product, dienst of handelsmerk wordt verwezen. Nergens tijdens de reportage is het merk van de getoonde

panelen zichtbaar of wordt een verwijzing gemaakt naar welbepaalde producenten, installateurs of merken van zonnepanelen.

Gelet op afwezigheid van handelsmerken, producten of diensten in het nieuwsitem, kan dan ook bezwaarlijk worden gesteld dat het item commerciële communicatie of productplaatsing zou bevatten en dienen om goederen, diensten of het imago van een natuurlijke of rechtspersoon die een economische activiteit verricht, te promoten.

Hoe dan ook brengt het nieuwsitem inhoudelijk geen promotionele boodschap. Het gegeven dat zonnepanelen tijdens het item onder meer 'een interessante investering' worden genoemd, zorgt er niet voor dat het daardoor een promotioneel karakter zou verwerven en zeker niet dat het rechtstreeks zou aansporen tot de aankoop van zonnepanelen of die zou aanprijzen.

22. Uit het voorgaande volgt dan ook dat het item over zonnepanelen in de nieuwsuitzending van 18 januari 2023 (19u) zoals uitgezonden op VTM, geen productplaatsing bevat.

Bijgevolg heeft nv DPG Media het verbod op productplaatsing in journaals, zoals opgenomen in artikel 99, eerste lid, 1°, van het Mediadecreet, dus niet geschonden.

Het onderdeel van de klacht met betrekking tot vermeende productplaatsing in een journaal is dan ook ongegrond.

OM DEZE REDENEN, BESLIST DE VLAAMSE REGULATOR VOOR DE MEDIA

De klacht van G.B. tegen nv DPG Media onontvankelijk te verklaren wat betreft het onderdeel over de journalistieke deontologie en redactionele keuzes en ongegrond te verklaren wat betreft het onderdeel over verboden productplaatsing.

Aldus beslist te Brussel op 27 februari 2023.

D. PEEREMAN
griffier

C. ADAMS
voorzitter

Tegen deze beslissing kan beroep tot nietigverklaring worden aangetekend bij de Raad van State. Dat beroep moet worden ingesteld bij aangetekende brief binnen zestig dagen na de kennisgeving, overeenkomstig de bepalingen van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het besluit van de regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.